Valențe ale protecției consumatorilor din perspectiva dreptului procesual civil

doi.org/10.24193/SUBBiur.71(2026).2.173-216↗ · publicat la: 21 nov. 2026

Șerban Mircioiu*

Rezumat. Prezentul studiu urmărește să treacă în revistă câteva dintre valențele protecției consumatorului în textele Codului de procedură civilă.
Pornind de la definirea conceptului de consumator studiul analizează cazurile în care Codul de procedură civilă conferă prin diferite norme de drept procesual civil o protecție specială consumatorului aflat într-o situație de inferioritate economică, juridică și informațională în raport cu profesionistul.
În privința competenței teritoriale a instanțelor de judecată se observă faptul că sunt instituite norme de competență alternativă sau exclusivă în funcție de criteriul domiciliului consumatorului reclamant sau ale consumatorului pârât.
În continuare, sunt analizate normele juridice de protecție a consumatorului din punct de vedere probator în sensul că actele încheiate de acesta cu profesionistul, a căror valoare depășește suma de 250 lei, pot fi dovedite împotriva consumatorului în principiu numai prin proba cu înscrisuri.

* Șerban Mircioiu: Av. Baroul Cluj, dr. în drept, cadru didactic asociat Facultatea de Drept, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, lector I.N.P.P.A; e-mail: serban.mircioiu@avocatmircioiu.ro↗; orcid: 0009-0008-7858-5930↗.
Toate drepturile de autor asupra operei rămân autorului Șerban Mircioiu, care o pune la dispoziția publicului sub licența cc by-nc-nd 4.0, creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0↗.

În faza executării silite locuința familială a consumatorului reprezintă un motiv temeinic pentru suspendarea executării silite în cadrul contestației la executare prin prisma jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene.
În cadrul contestației la executare debitorul poate invoca caracterul abuziv al clauzelor contractului de credit fără vreo limitare în timp deoarece o altfel de soluție ar fi contrară jurisprudenței cjue în materie.
În final, sunt prezentate regulile de protecție specifice consumatorului în cadrul procesului civil internațional.

Cuvinte-cheie: consumator, profesionist, domiciliul consumatorului, competența instanței, locuința consumatorului, proba cu martori contra unui profesionist, clauze abuzive

Dimensions of consumer protection from the standpoint of the Romanian Civil Procedural Law

Abstract. This study aims to review several dimensions of consumer protection as reflected in the provisions of the Code of Civil Procedure.
Building on the definition of the concept of consumer, the study analyses the situations in which the Code of Civil Procedure affords, through various rules of civil procedural law, special protection upon the consumer who is in a position of economic, legal and informational inferiority in relation to the professional.
With regard to the territorial jurisdiction of the courts, it may be noted that rules governing alternative or exclusive jurisdiction are laid down depending on the criterion of the domicile of the claimant consumer or, as the case may be, of the defendant consumer.
The study further analyses the legal rules governing consumer protection from an evidentiary standpoint, insofar as legal acts concluded between the consumer and the professional, where their value exceeds RON 250, may, as a general rule, be proven against the consumer only by documentary evidence.
At the stage of enforcement proceedings, the consumer's family dwelling may constitute a well-founded ground for the suspension of enforcement within the framework of an objection to enforcement, viewed through the lens of the case-law of the Court of Justice of the

European Union
Within an objection to enforcement, the debtor may raise the unfair nature of the clauses contained in the credit agreement without being subject to any temporal limitation, since any contrary solution would be inconsistent with the relevant case-law of the Court of Justice of the European Union in the field.
Finally, the study presents consumer-specific protective rules applicable within the framework of international civil proceedings.

Keywords: consumer, professional, consumer's domicile, jurisdiction of the court, consumer's dwelling, witness evidence against a professional, unfair terms

Cuprins

I În loc de panegiric 176
II Consumatorul „o definiție sau mai multe?" 177
III Stabilirea competenței teritoriale alternative sau exclusive a instanțelor de judecată în funcție de criteriul domiciliului consumatorului 179
IV Admisibilitatea probei cu martori contra unui profesionist 188
V Calea de atac în cererile pronunțate în materia protecției consumatorilor 190
VI Locuința familială a consumatorului – motiv temeinic pentru suspendarea executării silite în cadrul contestației la executare 193
VII Clauzele abuzive invocate de consumator în cadrul contestației la executare 198
VIII Consumatorul în cadrul procesului civil internațional 204
Concluzii 212
Bibliografie 214

I În loc de panegiric

Autorul rândurilor de mai jos a avut privilegiul să fie studentul doamnei conferențiar universitar Ana-Juanita Goicovici în calitatea acesteia de conducător de seminar în anul întâi la Facultatea de Drept a Universității Babeș-Bolyai la disciplina *Drept roman*, iar ulterior în anul al treilea în calitate acesteia de conducător de seminar la disciplinele *Drept civil. Contracte speciale* și *Drept Civil. Succesiuni*.

Rândurile de mai jos dedicate memoriei Anei-Juanitei Goicovici reprezintă o incursiune timidă în zona dreptului relațiilor dintre profesioniști și consumatori, o încercare modestă de a surprinde câteva dintre valențele protecției consumatorului în textele Codului de procedură civilă și totodată un mijloc pentru a-mi exprima recunoștința pentru tot ceea ce am învățat de la profesorul Ana-Juanita Goicovici.

Nu sunt vizate în cele ce urmează normele de drept substanțial specifice legislației privind protecția consumatorilor ci mai degrabă normele de protecție caracteristice procedurii civile care se referă la calitatea părților în litigiile în care una dintre ele are însușirea de consumator.

1 A se vedea J. Goicovici, *Dreptul consumației*, Ed. Sfera Juridică, Cluj-Napoca, 2006, p. 15.

Consumatorul „o definiție sau mai multe?” II

Consumatorul – „o definiție sau mai multe?”[1] – reprezintă enunțul interogativ prin care Ana-Juanita Goicovici semnaliza în urmă cu 20 de ani dificultățile identificării unei definiții precise a conceptului evaziv de „consumator” atât în legislația națională cât și în cea europeană.

Codul consumului definește consumatorul și consumatorul final la pct. 13 din anexa codului ca fiind: „orice persoană fizică sau grup de persoane fizice constituite în asociații, care acționează în scopuri din afara activității sale comerciale, industriale sau de producție, artizanale ori liberale”[2].

Din cuprinsul acestei dispoziții legale doctrina avizată[3] a surprins cele două elemente de bază ale conceptului de consumator: „consacrarea ca unic protejat, în dreptul consumului, a persoanei fizice, cu excluderea celor juridice, altele decât asociațiile de consumatori; scopul extraprofesional al dobândirii /utilizării bunului sau serviciului”.

2 Legea nr. 296/2004 republicată în M.Of., Partea I, nr. 224 din 24 martie 2008.

3 A se vedea J. Goicovici, *Noțiunea de „consumator” în reglementarea Legii nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților in relația cu consumatorii*, în: Pandectele române, (2009), nr. 5, p. 15-38, p. 15, online: HeinOnline [distrib.], https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/rpanderom2009&i=1047↗.

4 Spre exemplu s-a arătat că rolul decisiv în identificarea consumatorului veritabil este jucat de scopul extra-profesional al contractării deoarece: „categoria consumatorului veritabil se conturează prin raportare la scopul extra-profesional al contractării, care rămâne decisiv pentru calificarea părții ca aflându-se în postura de consumator, în timp ce va fi lipsită de importanță (pentru stabilirea naturii operațiunii ca fiind un raport B2C) profesia pe care o practică în mod autorizat debitorul, întrucât acesta nu încheie respectivul contrat în exercițiul profesiei sale, astfel încât orice abilități, competențe,

În esență, consumatorul[4] este determinat în antiteză cu profesionistul[5], care este prezumat a fi mai puternic din punct de vedere economic, juridic și informațional în raport cu primul[6], și care se găsește într-o situație de inferioritate ca nivel de experiență, putere de negociere și pricepere față de profesionist și trebuie să fie protejat atât de normele dreptului substanțial specifice dreptului consumului cât și de normele dreptului procesual civil.

aptitudini profesionale, independet de nivelul avansat al posedării acestora, nu vor fi relevante în configurarea calității de consumator într-un raport juridic B2C concret". A se vedea în acest sens J. Goicovici, *Consumatorul aparent și profesionistul veritabil: frontierele (volutele) noțiunii de „consumator"*, în: In Honorem *Flavius Antoniu Baias. Aparența în drept*, Almășan Adriana, Ioana Vârsta, Cristina Elisabeta Zamșa [coord.], t. 2, Hamangiu, București, 2021, p. 750-751. Recent cjue a decis că: „articolul 2 litera (b) din Directiva 93/13/cee a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii trebuie interpretat în sensul că noțiunea de consumator nu include persoana fizică care, la încheierea unui contract cu un profesionist în sensul articolului 2 litera (c) din această directivă, este reprezentată de o persoană juridică care acționează în scopuri legate de activitatea sa profesională". – cjue, Bytové družstvo so sídlom vs. Trnave/ Prima banka Slovensko, a.s.., C–168/25, din 25 februarie 2026, online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=oj:C_202602194↗.

5 În conformitate cu art. 3 alin. (2) și (3) C.civ.: „sunt considerați profesioniști toți cei care exploatează o întreprindere. Constituie exploatarea unei întreprinderi exercitarea sistematică, de către una sau mai multe persoane, a unei activități organizate ce constă în producerea, administrarea ori înstrăinarea de bunuri sau în prestarea de servicii, indiferent dacă are sau nu un scop lucrativ".

6 A se vedea pe larg cu privire la evoluția conceptelor de profesionist și consumator precum și la subiectele raporturilor de consum J. Goicovici, *Dreptul relațiilor dintre profesioniști și consumatori*, Ed. Hamangiu, București, 2022, pp. 8-63.

III Stabilirea competenței teritoriale alternative sau exclusive a instanțelor de judecată în funcție de criteriul domiciliului consumatorului

O primă întâlnire cu „consumatorul" o regăsim în textele Codului de procedură civilă[7] în capitolul dedicat competenței teritoriale care în cuprinsul art. 113 alin. (1) pct. 8 consacrat competenței teritoriale alternative prevede faptul că în afară de instanța competentă de drept comun (instanța domiciliului/ sediului pârâtului[8]) mai sunt competente: „ *instanța domiciliului consumatorului*, în cererile având ca obiect executarea, constatarea nulității absolute, anularea, rezoluțiunea, rezilierea sau denunțarea unilaterală a contractului încheiat cu un profesionist sau în cererile având ca obiect repararea pagubelor produse consumatorilor".

3.1. Textul legal instituie o *competență teritorială alternativă* în favoarea *consumatorului reclamant,* care introduce o cerere de chemare în judecată împotriva *profesionistului pârât*[9], atunci când invocă existența unui contract încheiat cu profesionistul și solicită executarea, constatarea nulității absolute, anularea,

7 Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 247 din 10 aprilie 2015, cu modificările și completările ulterioare.

8 Sau instanțele prevăzute la art.107-112 C.proc.civ.

9 A se vedea: G. Boroi, M. Stancu, *Drept procesual civil*, ed. a 5-a, Editura Hamangiu, București, 2020, pp. 278-280; A. Constanda, în G. Boroi (coord.), „*Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole*", vol I., ed. a II-a, revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2016, pp. 356-358; Gh.-L. Zidaru în V.M. Ciobanu, M. Nicolae (coord.), „*Noul Cod de procedură civilă. Comentat și adnotat*", vol I., ed. a II-a, revizuită și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2016, pp. 442-443; I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă; Noul Cod de procedură civilă*, vol. I, Ed. Universul juridic, București, 2013, p. 685.

rezoluțiunea, rezilierea sau denunțarea unilaterală a contractului sau repararea pagubelor produse consumatorului.

În acest sens, consumatorul – reclamant are dreptul de a alege să introducă cererea de chemare în judecată fie la instanța de la domiciliului/sediului profesionistului[10] – pârât fie la instanța de la domiciliul său. Acest drept de alegere instituit în favoarea consumatorului – reclamant îi conferă acestuia o protecție suplimentară în sensul facilitării accesului la justiție și a realizării economiei de costuri și timp aferente deplasării la instanța de la domiciliului/sediului profesionistului.

> În literatura de specialitate s-a reținut că: „pentru ca textul să fie aplicabil, nu se cere ca reclamantul să invoce un text de lege specific din legislația privind protecția consumatorilor; dimpotrivă, competența alternativă există chiar în situația în care cererea de chemare în judecată este formulată potrivit dispozițiilor în materie contractuală din dreptul comun, calitatea părților fiind suficientă pentru aplicabilitatea normei de competență"[11].

Deși în literatura de specialitate pare să fie avut în vedere numai ipoteza în care reclamantul–consumator invocă existența unui contract[12] încheiat cu profesionistul – pârât apreciem că textul legal nu distinge în funcție de natura contractuală sau extracontractuală a raportului juridic dedus judecății de vreme ce reclamantul – consumator poate solicita și repararea pagubelor produse consumatorului de către un profesionist[13]. Desigur ipoteza cea mai frecvent întâlnită în practică este aceea care implică existența unui contract încheiat între consumator și

10 Sau la instanțele prevăzute la art.107-112 C.proc.civ.

11 A se vedea Gh.-L. Zidaru, op.cit., p. 443.

12 *Ibidem.*

13 Se poate observa faptul art. 113 alin. (1) pct. 8 C.proc.civ. prevede două ipoteze distincte și folosește conjuncția alternativă „sau" pentru a distinge între cererile având ca obiect executarea, constatarea nulității absolute, anularea, rezoluțiunea, rezilierea sau denunțarea unilaterală a contractului încheiat cu un profesionist și cererile având ca obiect repararea pagubelor produse consumatorilor.

profesionist într-un domeniu ce implică achiziționarea de bunuri sau servicii, așa cum s-a spus un veritabil „nex contractual direct cu profesionistul printr-un așa numit contract de consum: vânzare, locațiune, antrepriză, împrumut, contract de asigurare, de transport, ș.a."[14]. Pe de altă parte, trebuie ținut cont de faptul că există și posibilitatea ca utilizatorul – consumator să fie o persoană care nu contractează direct cu profesionistul și nici nu utilizează bunul ca terț la contract, fiind spre exemplu un „trecător inocent – victimă a defectului produsului cum este cazul trecătorului care este rănit în explozia unui aparat dintr-o vitrină"[15]. În aceste ipoteze care se subsumează *răspunderii civile extracontractuale* pentru securitatea produselor[16] suntem de părere că reclamantul – consumator (victima prejudiciului putând fi și o persoană care a intrat în contact cu produsul ori l-a utilizat în absența unui raport contractual preexistent) poate solicita repararea pagubelor produse de către un profesionist iar dispozițiile art. 113 alin. (1) pct. 8 C.proc.civ. sunt pe deplin aplicabile.

Odată sesizată una dintre instanțele deopotrivă competente în temeiul dispozițiilor art. 113 alin. (1) pct. 8 C.proc.civ. alegerea reclamantului – consumator a fost făcută și ea nu mai poate fi retractată printr-o eventuală solicitare de declinare a competenței[17], eventual în favoarea instanței de la domiciliul său. De asemenea, nici pârâtul – profesionist nu va putea invoca cu succes excepția necompetenței teritoriale iar instanța sesizată de consumator rămâne legal învestită.

O altă problemă care se poate pune este aceea a relației art. 113 alin. (1) pct. 8 C.proc.civ. cu celălalte puncte ale art. 113 C.proc.civ.

14 A se vedea J. Goicovici, *Dreptul relațiilor dintre…*, op.cit., p. 47.

15 A se vedea J. Goicovici, *Dreptu consumației…*, op.cit., p. 20.

16 Pe larg privind acest tip de răspundere extracontractuală pentru carențele de securitate a produselor a se vedea J. Goicovici, *Dreptul relațiilor dintre…*, op.cit., pp. 306-341.

17 A se vedea Gh.-L. Zidaru, op.cit., p. 443.

Spre exemplu, reclamantul care este și consumator ar putea alege atunci când pârât este un profesionist, în afară de instanța domiciliului consumatorului și instanța locului prevăzut în contract pentru executarea, fie chiar în parte, a obligației [art. 113 alin. (1) pct. 3 C.proc.civ.], instanța locului unde se află imobilul [art. 113 alin. (1) pct. 4 și 5 C.proc.civ.], instanța locului de plecare sau de sosire [art. 113 alin. (1) pct. 6 C.proc.civ.], instanța locului de plată [art. 113 alin. (1) pct. 7 C.proc.civ.], instanța în a cărei circumscripție s-a săvârșit fapta ilicită sau s-a produs prejudiciul [art. 113 alin. (1) pct. 9 C.proc.civ.]?

Răspunsul din punctul nostru de vedere nu poate fi decât afirmativ având în vedere că art. 113 C.proc.civ. instituie o *competență teritorială alternativă* în favoarea reclamantului.

În acest sens în măsura în care calitatea de reclamant este dublată și de aceea de consumator, iar pârâtul este un profesionist, reclamantul are posibilitatea să aleagă între mai multe instanțe deopotrivă competente dintre cele indicate de art. 113 C.proc.civ. în funcție de starea de fapt specifică vizată prin cererea de chemare în judecată.

De exemplu, reclamantul – consumator poate alege atunci când pârât este un profesionist să îl cheme în judecată la instanțele prevăzute la art. 107-112 C.proc.civ. sau la instanța domiciliului consumatorului dar și la instanța locului prevăzut în contract pentru executarea, fie chiar în parte, a obligației atunci când cererea privește executarea, anularea, rezoluțiunea sau rezilierea unui contract. Sau, reclamantul – consumator poate alege, atunci când pârât este un profesionist, să îl cheme în judecată la instanțele prevăzute la art. 107-112 C.proc.civ., fie la instanța domiciliului consumatorului dar, și la instanța locului unde se află imobilul, pentru cererile ce izvorăsc dintr-un raport de locațiune a imobilului.

Părțile pot deroga printr-o clauză atributivă de competență în favoarea unei alte instanțe decât cele prevăzute în art. 113 alin. (1)

pct. 8 C.proc.civ. numai după nașterea dreptului la despăgubiri[18], conform art. 126 alin. (2) C.proc.civ.

Dispozițiile art. 113 alin. (1) pct. 8 C.proc.civ. devin aplicabile, după părerea noastră și în cazul unor proceduri speciale, precum procedura *ordonanței de plată,* reglementată de titlul IX, cartea a V-a din Codul de procedură civilă sau *procedura cu privire la cererile cu valoare redusă* reglementată de titlul X, cartea a V-a C.proc.civ.

Dispozițiile art. 113 alin. (1) pct. 8 C.proc.civ. nu devin aplicabile, spre exemplu, în ipoteza în care se solicită *asigurarea unor probe* în condițiile art. 360 alin. (1) teza I-a C.proc.civ., chiar dacă litigiul ce urmează a fi pornit se va desfășura între un consumator și un profesionist. În ipoteza în care cererea de asigurare de dovezi este făcută pe cale principală ea se va îndrepta la judecătoria în circumscripția căreia se află martorul sau obiectul constatării, iar nu la instanța de la domiciliul consumatorului, deoarece art. 360 alin. (1) C.proc.civ. cuprinde norme de competență absolută, atât din punct de vedere material, cât și teritorial[19].

Un alt exemplu de normă specială care prevede o altă regulă de determinare a instanței competente teritorial și material îl reprezintă art. 12 alin. (3) din Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori[20], potrivit căruia:

> „*asociațiile pentru protecția consumatorului* care îndeplinesc condițiile prevăzute la art. 30 și 32 din Ordonanța Guvernului nr. 21/1992 privind protecția consumatorilor, republicată, cu modificările și

18 A se vedea: G. Boroi, M. Stancu, op.cit., p. 280; Gh.-L. Zidaru, op.cit., p. 443.

19 A se vedea în acest sens Jud. Cluj-Napoca, înch. civ. nr. 13206/cc/2025 din data de 26.09.2025 (nepublicată). Suntem de părere că pentru identitate de rațiune aceeași ar trebui să fie soluția și în ipoteza în care reclamantul – profesionist solicită o asigurare de dovezi pe cale principală în contradictoriu cu un pârât – consumator.

20 Republicată în M.Of. nr.543 din 03 august 2012.

completările ulterioare, îl pot chema în judecată pe *profesionistul* care utilizează contracte de adeziune care conțin clauze abuzive, la instanța prevăzută la alin. (1), [tribunalul de la domiciliul sau, după caz, sediul profesionistului], pentru ca aceasta să dispună încetarea folosirii acestora, precum și modificarea contractelor aflate în curs de executare, prin eliminarea clauzelor abuzive".

3.2. În sens invers, în cazul cererilor de chemare în judecată formulate de reclamantul – profesionist împotriva pârâtului – consumator legea instituie o *competență teritorială exclusivă* în favoarea instanței de la domiciliului consumatorului.

Caracterul normei este de *ordine publică*[21], iar reclamantul – profesionist este obligat să sesizeze numai instanța de la domiciliul consumatorului deoarece art. 121 C.proc.civ. prevede că:

„Cererile formulate de un *profesionist împotriva unui consumator* pot fi introduse *numai la instanța domiciliului consumatorului.* Dispozițiile art. 126 alin. (2) rămân *aplicabile*". Regula este aplicabilă tuturor cererilor de chemare în judecată formulate de un profesionist împotriva unui consumator indiferent de obiectul cererii de chemare în judecată și de natura contractuală sau extracontractuală a raportului juridic dedus judecății cu condiția ca acesta din urmă să fie născut între un profesionist și un consumator.

Potrivit art. 129 alin. (2) C.proc.civ. „Necompetența este de ordine publică: (...) 3. în cazul încălcării competenței teritoriale exclusive, când procesul este de competența unei alte instanțe de același grad și părțile nu o pot înlătura".

Instanța de judecată este obligată să invoce din oficiu[22] necompetența teritorială care decurge din încălcarea art. 121 C.proc.civ. la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate în fața primei instanțe și pot pune concluzii. Totodată, în mod corelativ instanța urmează să își decline competența de soluționare a cauzei în favoarea instanței de la domiciliul consumatorului – pârât.

21 A se vedea G. Boroi, M. Stancu, op.cit., p. 295.

22 A se vedea: I. Deleanu, op.cit., p. 696; Gh.-L. Zidaru, op.cit., p. 467.

Pe de altă parte, sunt de observat și dispozițiile finale ale art. 121 C.proc.civ. care trimit în mod expres la dispozițiile art. 126 alin. (2) C.proc.civ. care rămân pe deplin aplicabile.

Prin urmare art. 126 alin. (2) C.proc.civ. este textul-vector care reglementează alegerea de competență și la care face trimitere în mod expres art. 121 C.proc.civ.

> Art. 126 alin. (2) C.proc.civ. dispune că: „în litigiile din materia protecției drepturilor consumatorilor, precum și în alte cazuri prevăzute de lege, părțile pot conveni alegerea instanței competente, în condițiile prevăzute la alin. (1), numai după nașterea dreptului la despăgubire. Orice convenție contrară este considerată ca nescrisă".

Așadar, o alegere de competență este posibilă și în cazul art. 121 C.proc.civ. cu condiția existenței unei „convenții în scris sau în cazul litigiilor născute și prin declarație verbală în fața instanței" și numai „după nașterea dreptului la despăgubire". Suntem așa cum s-a spus în prezența unei „norme imperative de ordine privată"[23] deoarece, posterior nașterii litigiului părțile pot să deroge de la conținutul ei.

Aceste reguli specifice de procedură civilă au fost sintetizate de către Ana-Juanita Goicovici care remarca concluziv faptul că:

> „în contractele B2C, clauzele derogatorii de la normele privitoare la competența teritorială sunt supuse, prin prisma validității și, implicit, a eficacității juridice, unei duble condiții, îmbrăcând simultan exigențe formale și exigențe substanțiale; prima dintre acestea este reprezentată de cerința convenirii exprese, în scris a acordului derogatoriu (a clauzelor privitoare la competența teritorială), în timp ce condiția secundară se referă la momentul convenirii clauzei neuzuale, care trebuie să fie posterior survenienței prejudiciului (ori identificării motivelor litigiului) pentru consumator;"[24].

23 A se vedea Gh.-L. Zidaru, op.cit., p. 466.

24 A se vedea J. Goicovici, *Domiciliul consumatorului, drept criteriu de stabilire a competenței teritoriale a instanțelor. (In)eficacitatea clauzelor neuzuale derogatorii*, în: Analele științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iași, s. Științe juridice, vol. LXVII, nr. 2, p. 71-92, p. 90, online: HeinOnline [distrib.], https://doi.org/10.47743/jss-2021-67-2-5↗.

Pe lângă dispozițiile art. 126 alin. (2) C.proc.civ. trebuie observată și incidența normei de la art. 1203 C. civ.[25] relativă la clauzele neuzuale[26], conform căreia:

> „Clauzele standard care prevăd în folosul celui care le propune limitarea răspunderii, dreptul de a denunța unilateral contractul, de a suspenda executarea obligațiilor sau care prevăd în detrimentul celeilalte părți decăderea din drepturi ori din beneficiul termenului, limitarea dreptului de a opune excepții, restrângerea libertății de a contracta cu alte persoane, reînnoirea tacită a contractului, legea aplicabilă, clauze compromisorii sau *prin care se derogă de la normele privitoare la competența instanțelor judecătorești* nu produc efecte decât dacă *sunt acceptate, în mod expres, în scris*, de cealaltă parte".

Potrivit acestei norme de drept substanțial clauza atributivă de competență încheiată după nașterea dreptului la despăgubire nu produce efecte decât în măsura în care este acceptată în mod *expres* și *în scris*, de cealaltă parte.

În deplin acord cu alți autori suntem de părere că, dacă după invocarea de către instanță din oficiu a necompetenței teritoriale pârâtul consumator declară că acceptă competența instanței determinate de reclamantul profesionist, aceasta rămâne competentă să soluționeze cauza deoarece, acordul explicit al pârâtului echivalează cu o convenție atributivă de competență[27]. De altfel, în opinia noastră, sunt respectate în acest caz și exigențele impuse de art. 1203 C. civ. care prevăd obligativitatea acceptării „în scris" a convenției atributive de competență deoarece pârâtul își exprimă acordul „în mod expres" în fața instanței iar pe de altă parte declarația verbală dată în fața instanței urmează să se materializeze tot în formă scrisă făcându-

25 Legea nr. 287/2009 privind Codul civil a fost republicată în M.Of., Partea I, nr. 505 din 15 iulie 2011, cu modificările și completările ulterioare.

26 Pe larg privind clauzele neuzuale a se vedea I. F. Popa, *„Tirania" clauzelor neuzuale*, în RRDP, nr. 1/2016, pp. 135-154.

27 A se vedea în acest sens: I. Deleanu, op.cit., p. 729; Gh.-L. Zidaru, op.cit., p. 467.

se mențione despre aceasta în încheierea de ședință conform dispozițiilor art. 148 alin. (4) C.proc.civ.

Cu toate acestea, simplul fapt al existenței unui acord, chiar încheiat în formă scrisă, nu exclude automat și punerea sub semnul întrebării a legalității acestuia din urmă. În consonanță cu cele semnalate de către Ana-Juanita Goicovici trebuie să reținem că: „simplul fapt că o clauză „surprinzătoare" la adresa așteptărilor legitime ale consumatorului (în acest caz, sub aspectul stabilirii competenței teritoriale a instanțelor, în eventualitatea survenirii unui litigiu) a fost semnată de către consumator (sau acceptată „expres, în scris") nu exclude de plano posibilitatea atacării acesteia ca abuzivă, caracterul negociat al clauzei neputând fi dedus din simpla acceptare „în scris" a acesteia și nici măcar din acceptarea „expresă" a clauzei neuzuale" [28].

În privința arbitrajului *clauzele compromisorii* (convențiile arbitrale anticipative) semnate de către consumatori cu profesioniștii nu sunt valabile în vreme ce *compromisul* (prin care părțile se obligă să supună litigiul ivit între ele unei judecăți arbitrale) este în principiu valabil [29].

În final trebuie menționat că atât prevederile art. 113 alin. (1) pct. 8 C.proc.civ. cât și cele ale art.121 C.proc.civ. în materie de *competență teritorială facultativă* sau *exclusivă* rămân pe deplin aplicabile în opinia noastră și în cazul unor proceduri speciale precum procedura *ordonanței de plată* reglementată de titlul IX, cartea a V-a din Codul de procedură civilă sau procedura cu privire la *cererile cu valoare redusă* reglementată de titlul X, cartea a V-a din Codul de procedură civilă.

28 A se vedea J. Goicovici, *Domiciliul consumatorului, drept criteriu de stabilire…*, op.cit., p.90.

29 A se vedea J. Goicovici, *Dreptul relațiilor dintre…*, op.cit., pp. 664-669.

IV Admisibilitatea probei cu martori contra unui profesionist

Articolul 309 alin. (2) C.proc.civ. instituie regula conform căreia:

> „Niciun act juridic nu poate fi dovedit cu martori, dacă valoarea obiectului său este mai mare de 250 lei. Cu toate acestea, se poate face dovada cu martori, contra unui profesionist, a oricărui act juridic, indiferent de valoarea lui, dacă a fost făcut de acesta în exercițiul activității sale profesionale, în afară de cazul în care legea specială cere probă scrisă".

În esență dispozițiile art. 309 alin. (2) C.proc.civ. preiau regula de principiu instituită de art. 1.191 C.civ.v. potrivit căreia proba testimonială este inadmisibilă atunci când se tinde a se dovedi un act juridic a cărui valoare este mai mare de 250 lei[30].

Totuși, proba cu martori este admisibilă, fiind astfel permisă dovedirea actelor juridice prin orice mijloc de probă[31] contra profesionistului în exercițiul activității sale profesionale.

Deși consumatorul nu apare menționat în mod expres în dispoziția legală redată mai sus trebuie să avem în vedere faptul că normele care îl definesc pe consumator îl plasează pe acesta prin opoziție cu profesionistul și că dreptul relațiilor dintre profesioniști și consumatori este un veritabil „balet în doi".

Excepția de la regulă era prevăzută în art. 46 C.com.[32], potrivit căruia dovada obligațiilor comerciale și a stingerii lor se putea face cu martori, „de câte ori autoritatea judecătorească ar crede că trebuie să admită proba testimonială și aceasta chiar în cazurile prevazute de art. 1191 din codul civil", afară de acelea

30 A se vedea M. Mureșan, P. Ciacli, *Drept civil. Partea generală*, Ed. Cordial Lex, Cluj-Napoca, 2000, p. 216.

31 A se vedea Ș. Diaconescu, P. Vasilescu, *Introducere în dreptul civil*, vol II., Ed.Hamangiu, București, 2023, p. 269.

32 Publicat în M.Of. nr. 126 din 10 septembrie 1887.

în care legea comercială cere în mod expres dovada prin „scris". Privită de doctrina vremii prin lupa ideologică specifică perioadei comuniste s-a conchis că: „această excepție care favorizează în realitate pe capitaliști (comercianți, industriași, bancheri etc) este explicată prin rapiditatea desfășurării operațiunilor comerciale care nu s-ar împăca cu încheierea de înscrisuri pentru costatarea lor" [33].

În mod paradoxal, norma de excepție care se considera în vechiul regim că îi favoriza pe capitaliști a ajuns astăzi să îi defavorizeze pe profesioniști de vreme ce se poate face dovada cu martori *contra unui profesionist* pentru acte juridice cu o valoare mai mare de 250 lei, dacă actul juridic a fost făcut de acesta în exercițiul activității sale profesionale.

În esență, sunt posibile următoarele trei ipoteze:

a) proba testimonială este admisibilă atunci când se tinde a se dovedi un act juridic a cărui valoare este mai mare de 250 lei de către un *consumator contra unui profesionist*;

b) proba testimonială este admisibilă atunci când se tinde a se dovedi un act juridic a cărui valoare este mai mare de 250 lei de către un *profesionist contra unui alt profesionist* [34];

c) proba testimonială este inadmisibilă atunci când se tinde a se dovedi un act juridic a cărui valoare este mai mare de 250 lei de către un *profesionist contra unui consumator*.

Se poate remarca faptul că norma juridică este una de protecție a consumatorului din punct de vedere probator în sensul că actele încheiate de acesta cu profesionistul, a căror valoare depășește suma de 250 lei, pot fi dovedite împotriva consumatorului în principiu numai prin proba cu înscrisuri.

33 A se vedea A. Ionașcu, *Probele în procesul civil*, Ed. Științifică, București, 1969, p. 186, n. 37.

34 A se vedea Gh.-L. Zidaru, P. Pop, *Drept procesual civil.Procedura în fața primei instanțe și în căile de atac*, Editura Solomon, București, 2020, p. 202.

V Calea de atac în cererile pronunțate în materia protecției consumatorilor

În materia căilor de atac, legiuitorul a înțeles să suprime dreptul la recurs împotriva anumitor hotărâri pronunțate în apel printre care se numără și hotărârile emise în materia protecției consumatorilor.

Din lectura art. 483 alin. (2) C.proc.civ. astfel cum acesta a fost modificat prin Legea nr. 310/2018[35] reiese că:

> „Nu sunt supuse recursului hotărârile pronunțate în cererile prevăzute la art. 94 pct. 1 lit. a)- j3), în cele privind navigația civilă și activitatea în porturi, conflictele de muncă și de asigurări sociale, în materie de expropriere, *în cererile pronunțate în materia protecției consumatorilor,* a asigurărilor, precum și în cele ce decurg din aplicarea Legii nr. 77/2016 privind darea în plată a unor bunuri imobile în vederea stingerii obligațiilor asumate prin credite. De asemenea nu sunt supuse recursului hotărârile date de instanțele de apel în cazurile în care legea prevede că hotărârile de primă instanță sunt supuse numai apelului".

De această dată legea vorbește despre „cererile pronunțate în materia protecției consumatorilor" sens în care pentru ca textul să devină aplicabil natura litigiului trebuie să fie *stricto sensu* una specifică legislației privind materia protecției consumatorilor.

Sunt astfel de ipoteze: cererile întemeiate pe dispozițiile OG nr. 21/1992 privind protecția consumatorilor[36], ale Legii nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori[37], ale Legii nr. 449/2003 privind vânzarea produselor și garanțiile asociate acestora[38], ale OG nr. 2/2018 privind pachetele de servicii de călătorie și serviciile de călătorie asociate, precum și pentru modificarea

35 Publicată în M.Of. nr.1074 din 18 decembrie 2018.
36 Republicată în M.Of. nr.208 din 28 martie 2007.
37 Republicată în M.Of. nr.543 din 03 august 2012.
38 Republicată în M.Of. nr.347 din 06 mai 2008.

unor acte normative[39], ale OUG nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori[40], ale OUG nr. 140/2021 privind anumite aspecte referitoare la contractele de vânzare de bunuri[41], ale Legii nr. 158/2008 privind publicitatea înșelătoare și publicitatea comparativă[42], ale OUG nr. 14/2011 pentru protecția consumatorilor la încheierea și executarea contractelor privind dobândirea dreptului de folosință pe o perioadă determinată a unuia sau a mai multor spații de cazare, a contractelor pe termen lung privind dobândirea unor beneficii pentru produsele de vacanță, a contractelor de revânzare, precum și a contractelor de schimb[43], ale OUG nr. 85/2004 privind protecția consumatorilor la încheierea și executarea contractelor la distanță privind serviciile financiare[44], ale OUG nr. 99/2000 privind comercializarea produselor și serviciilor de piață[45], ale OUG nr. 34/2014 privind drepturile consumatorilor în cadrul contractelor încheiate cu profesioniștii, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative[46], ale OUG nr. 141/2021 privind anumite aspecte referitoare la contractele de furnizare de conținut digital și de servicii digitale[47], ale Legii nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii și armonizarea reglementărilor cu legislația europeană privind protecția consumatorilor[48], ale Legii nr. 240/2004 privind răspunderea producătorilor pentru pagubele generate de produsele cu

39 Publicată în M.Of. nr. 728 din 23 august 2018.
40 Publicată în M.Of. nr. 389 din 11 iunie 2010.
41 Publicată în M.Of. nr. 1245 din 30 decembrie 2021.
42 Republicată în M.Of. nr.454 din 24 iulie 2013.
43 Publicată în M.Of. nr. 134 din 22 februarie 2011.
44 Republicată în M.Of. nr.365 din 13 mai 2008.
45 Republicată în M.Of. nr.603 din 31 august 2007.
46 Publicată în M.Of. nr. 427 din 11 iunie 2014.
47 Publicată în M.Of. nr. 1248 din 30 decembrie 2021.
48 Publicată în M.Of. nr. 899 din 28 decembrie 2007.

defecte[49], ale Legii nr. 245/2004 privind securitatea generală a produselor[50], ale Legii nr. 289/2004 privind regimul juridic al contractelor de credit pentru consum destinate consumatorilor, persoane fizice[51] etc.

În toate aceste ipoteze părțile au la îndemână calea de atac a *apelului* care este calea ordinară de atac însă hotărârea pronunțată în apel, nu *este supusă recursului* fiind definitivă.

Din punctul nostru de vedere opțiunea legiuitorului de a sustrage hotărârile pronunțate în materia protecției consumatorilor de la calea de atac a recursului este una neinspirată.

Problemele puse în cadrul acestor litigii dintre profesioniști și consumatori sunt de multe ori complexe, au un caracter preponderent tehnic și implică multe elemente de legislație europeană și trimiteri la jurisprudența CJUE.

Or, tocmai în calea de atac a recursului sunt verificate de către instanțele ierarhic superioare chestiunile de legalitate substanțială sau formală și modalitatea în care au fost aplicate normele de drept național sau unional în raport de starea de fapt stabilită de către instanțele de fond.

Există însă și cazuri în materia normelor de protecție a consumatorilor în care legiuitorul a ales să păstreze atât calea de atac a apelului cât și pe cea a recursului.

Spre exemplu, potrivit art. 7 alin. (2) al Legii nr. 414/2023 privind desfășurarea acțiunilor în reprezentare pentru protecția intereselor colective ale consumatorilor[52]:

> „Acțiunile în reprezentare se judecă potrivit dreptului comun. Hotărârea primei instanțe *este supusă apelului*, potrivit legislației în vigoare. Decizia pronunțată în apel *poate fi atacată cu recurs*, în condițiile legii. Recursul suspendă executarea".

49 Republicată în M.Of. nr.313 din 22 aprilie 2008.
50 Republicată în M.Of. nr.360 din 09 mai 2008.
51 Republicată în M.Of. nr.319 din 23 aprilie 2008.
52 Publicată în M.Of. nr. 1158 din 20 decembrie 2023.

Din această perspectivă, din punctul nostru de vedere, calea de atac a recursului nu ar fi trebuit suprimată în cazul cererilor pronunțate în materia protecției consumatorilor iar art. 483 alin. (2) C.proc.civ. ar trebui modificat în sensul excluderii cererilor pronunțate în materia protecției consumatorilor din sfera hotărârilor judecătorești pronunțate în apel care nu sunt supuse recursului. Astfel, *de lege ferenda*, ar fi de dorit o inițiativă legislativă prin care să fie regândit mecanismul căilor de atac în materia protecției consumatorilor.

VI Locuința familială a consumatorului – motiv temeinic pentru suspendarea executării silite în cadrul contestației la executare

Norme care conferă o protecție sporită consumatorului pot fi identificate și în faza executării silite a procesului civil.

Suspendarea executării silite reprezintă un incident în procedura execuțională ce constă în oprirea temporară a activității executorului judecătoresc pentru prevenirea unor prejudicii pe care le-ar putea suferi debitorul sau alți participanți la executarea silită[53].

Art. 719 C.proc.civ. reglementează suspendarea judecătorească a executării silite în cadrul contestației la executare.

Potrivit art. 719 alin. (1) C.proc.civ.:

> „Până la soluționarea contestației la executare sau a altei cereri privind executarea silită, la solicitarea părții interesate și numai pentru motive temeinice, instanța competentă poate suspenda executarea.

53 A se vedea G. Boroi, M. Stancu, op.cit., pp. 1217-1218.

> Suspendarea se poate solicita odată cu contestația la executare sau prin cerere separată".

Din cuprinsul art. 719 C.proc.civ. rezultă că pentru a putea fi admisă o suspendare judecătorească a executării silite în cadrul contestației la executare, persoana interesată, (de regulă debitorul), trebuie să achite taxa judiciară de timbru aferentă suspendării, să consemneze de principiu o cauțiune și să facă dovada existenței unor „motive temeinice".

Executarea silită se poate realiza în cadrul dosarului execuțional potrivit dispozițiilor art. 622 alin. (3) C.proc.civ. în oricare dintre formele prevăzute de lege, simultan sau succesiv, inclusiv sub forma urmăririi silite imobiliare prin *vânzarea la licitație publică a locuinței debitorului – consumator.*

În ipoteza finalizării procedurii executării silite imobiliare, contestatorul riscă să își piardă dreptul de proprietate asupra imobilului în care locuiește iar acest prejudiciu ar fi greu de reparat ulterior printr-o eventuală întoarcere a executării silite, în caz de admitere a contestației la executare.

Un „motiv temeinic" de natură să justifice admiterea unei cereri de suspendare a executării silite imobiliare în cadrul contestației la executare îl reprezintă faptul că imobilul supus executării silite constituie *locuința familială a debitorului – consumator.*

În cauza (C–34/13, Monika Kušionová împotriva Smart Capital a.s.) CJUE, având de soluționat o întrebare preliminară a unei instanțe în legătură cu modul în care trebuie interpretat Dreptul Uniunii Europene atunci când, în baza unui contract despre care se presupune că ar conține clauze abuzive, se pune în executare silită un imobil care constituie locuința familială a consumatorului, a arătat că: „ pierderea locuinței familiale este nu numai de natură să aducă atingere în mod grav dreptului consumatorilor (Hotărârea Aziz, EU:C:2013:164, punctul 61), ci totodată pune *familia consumatorului vizat într-o situație deosebit de fragilă* (a se vedea în acest sens Ordonanța președintelui Curții

Sánchez Morcillo și Abril García, EU:C:2014:1388, punctul 11). În această privință, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a considerat, pe de o parte, că *pierderea unei locuințe este una dintre cele mai grave atingeri aduse dreptului la respectarea domiciliului* și, pe de altă parte, că orice persoană supusă riscului de a fi victima unei astfel de ingerințe trebuie în principiu să fie în măsură să solicite examinarea proporționalității acestei măsuri (a se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea McCann împotriva Regatului Unit, nr. 19009/04, § 50, Curtea Europeană a Drepturilor Omului 2008, și Hotărârea Rousk împotriva Suediei, nr. 27183/04, § 137). În dreptul Uniunii, *dreptul la locuință este un drept fundamental garantat* de articolul 7 din cartă care trebuie luat în considerare de instanța de trimitere în cadrul aplicării Directivei 93/13”[54].

> În fine, CJUE a concluzionat că, „în ceea ce privește, mai concret, consecințele provocate de evacuarea consumatorului și a familiei acestuia din locuința care constituie reședința lor principală, este important ca instanța națională competentă să aibă la dispoziție măsuri provizorii care să-i permită să suspende sau să împiedice o procedură nelegală de executare ipotecară atunci când dispunerea unor astfel de măsuri se dovedește necesară pentru a garanta protecția efectivă urmărită de Directiva 93/13”.

Aceste aspecte au fost reconfirmate în jurisprudența CJUE și prin alte decizii cum ar fi spre exemplu în cauza (C–407/18, Aleš Kuhar și Jožef Kuhar împotriva Addiko Bank d.d.) unde Curtea a reținut că:

> „… dată fiind imposibilitatea instanței sesizate cu cererea de executare silită de a suspenda executarea silită pentru motivul că contractul de credit ipotecar este afectat de o clauză abuzivă, este probabil ca executarea silită imobiliară a bunului ipotecat să fie terminată înaintea pronunțării deciziei instanței de fond prin care se declară, după caz, nulitatea clauzei menționate, ținând seama de caracterul abuziv al

54 CJUE, C–34/13, Monika Kušionová vs. Smart Capital a.s., din 10 septembrie 2014, online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:62013CJ0034↗.

> acesteia și, prin urmare, a procedurii de executare silită. În aceste condiții, chiar dacă ar fi pronunțată o astfel de decizie cu privire la fond în favoarea consumatorului în cauză, acesta nu va beneficia din acest motiv de o protecție a posteriori, sub forma unei reparații pecuniare, astfel încât o asemenea *protecție are un caracter incomplet și insuficient*, cu atât mai mult în cazul în care *executarea silită imobiliară viza locuința acestui consumator și a familiei sale, care ar fi astfel pierdută în mod definitiv*. O astfel de protecție a posteriori *nu constituie, prin urmare, un mijloc nici adecvat, nici eficient pentru a preveni utilizarea unei clauze abuzive în continuare*, contrar obiectivului urmărit de articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13" [55].

Așadar, atunci când dreptul creditorului de a-și realiza creanța recunoscută prin titlul executoriu intră în coliziune cu dreptul consumatorului la locuința familială deoarece executarea silită are loc chiar asupra locuinței consumatorului, iar contractul în baza căruia se efectuează executarea conține clauze abuzive, instanța de executare națională are la dispoziție motive temeinice pentru a putea dispune *suspendarea executării silite imobiliare* până la soluționarea în primă instanță a contestației la executare.

Totodată, Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori prevede cu titlu de excepție față de dreptul comun la art.13 alin. (9) faptul că:

> „Prin derogare de la prevederile art. 719 alin. (2) și (3) din Codul de procedură civilă, atunci când se solicită suspendarea executării silite, *consumatorii sunt exceptați de la plata unei cauțiuni atunci când fac dovada faptului că veniturile lunare nu depășesc valoarea cumulată a două salarii minime pe economie*".

Chiar dacă normele obligatorii ale dreptului Uniunii Europene se aplică în mod prioritar, nu ar trebui să ajungem la concluzia greșită că, în toate cazurile de executare silită imobiliară a locuinței familiale a debitorului – consumator se instituie, *a*

55 CJUE, C–407/18, Aleš Kuhar și Jožef Kuhar împotriva Addiko Bank d.d., din 26 iunie 2019, online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:62018CJ0407↗.

priori, un caz de suspendare obligatorie al executării silite, similar celor instituite de art. 719 alin. (4) C.proc.civ.

Așa cum pe deplin lămuritor s-a arătat în literatura de specialitate:

„Cu toate acestea, trebuie reținut că nu există nicio dispoziție legală care să permită judecătorului să dispună suspendarea executării în urma analizei prima facie a caracterului abuziv al clauzelor cuprinse într-un contract încheiat între un consumator și un profesionist. Astfel, legea prevede, la art. 719 alin. (4) C.proc.civ., o serie de situații în care suspendarea executării are loc în mod obligatoriu și fără a fi necesară plata unei cauțiuni, însă niciuna dintre acestea nu se referă la situații în care debitorul consumator este executat în baza unui contract încheiat cu un profesionist care ar cuprinde clauze abuzive. Prin urmare, chiar dacă se apreciază că măsura suspendării executării silite este una excepțională, judecătorul are, în dreptul român, o largă libertate ca, evaluând consecințele continuării executării asupra debitorului, respectiv a suspendării executării asupra creditorului, făcând o analiză legată și de situația concretă a acestora, să dispună suspendarea executării silite până la soluționarea contestației la executare ori a acțiunii de fond în cadrul cărora a fost invocat caracterul abuziv al clauzelor cuprinse în contractul care constituie titlu executoriu”[56].

56 A se vedea N.-H. Țiț, *Încuviințarea executării silite a debitorului consumator – exigențe europene, realități naționale*, în Anale UAIC, t. LXVI, Ştiințe Juridice, nr. 2/2020, p.102.

VII Clauzele abuzive invocate de consumator în cadrul contestației la executare

Modificările aduse art. 713 alin. (2) C.proc.civ. prin Legea nr.310/2018 au fost de natură să schimbe în mod substanțial regimul juridic al contestației la executare[57].

În conformitate cu art. 713 alin. (2) C.proc.civ.:

> „În cazul în care executarea silită se face în temeiul unui alt titlu executoriu decât o hotărâre judecătorească, se pot invoca în contestația la executare și motive de fapt sau de drept privitoare la fondul dreptului cuprins în titlul executoriu, numai dacă legea nu prevede în legătură cu acel titlu executoriu o cale procesuală pentru desființarea lui, inclusiv o acțiune de drept comun".

În esență, în urma modificărilor aduse în cazul în care executarea silită se face în temeiul unui alt titlu executoriu decât o hotărâre judecătorească devin inadmisibile toate motivele de contestație la executare[58] privitoare la fondul dreptului cuprins în titlul executoriu în cazul în care legea prevede o cale procesuală pentru desființarea lui, inclusiv o acțiune de drept comun.

Trebuie ținut cont de faptul că în faza executării silite toate nulitățile fie ele absolute sau relative trebuie invocate de către contestator, în termenul de formulare al contestației la executare, prevăzut de art. 715 C.proc.civ. (15 zile de la comunicarea primelor

57 Pentru detalii, a se vedea E. Oprina, *Apărările de fond în cadrul contestației la executare în contextul modificărilor aduse de Legea 310/2018. Privire specială asupra invocării clauzelor abuzive*, în E. Oprina, V. Bozeșan (coord.), Executarea silită – dificultăți și soluții practice –, vol. III, Ed. Universul Juridic, București, 2021, pp. 214-235.

58 A se vedea G. Boroi, M. Stancu, op.cit., pp. 1265-1268.

acte de executare silită), fără ca instanța de executare să aibă posibilitatea invocării lor din oficiu deoarece:

> „de vreme ce părții contestatoare îi este interzisă invocarea apărărilor de fond în cadrul contestației la executare dacă are deschisă calea unei acțiuni de drept comun, înseamnă că nici instanței din oficiu nu îi este recunoscută această posibilitate, o soluție contrară însemnând lipsirea de eficiență a noii viziuni a legiuitorului înscrise în art. 713 alin. (2) C.proc.civ." [59].

Problema care se pune este aceea dacă, aceste norme ale dreptului intern nu sunt contrare dreptului unional și a jurisprudenței obligatorii a Curții de Justiție a Uniunii Europene de la Luxemburg din perspectiva principiului echivalenței și al efectivității.

Altfel spus, se pun două întrebări: în primul rând, dacă mai pot fi invocate, pe calea contestației la executare de către debitorul – consumator împotriva creditorului – profesionist, caracterul abuziv al clauzelor contractuale al titlului executoriu; în al doilea rând, dacă aceste motive de contestație la executare trebuie formulate în termenul de 15 zile pentru exercitarea contestației la executare sau pot fi invocate de către consumator oricând în cursul executării silite [60].

Doctrina a manifestat inițial o oarecare reținere în aplicarea *tale quale* a principiilor de drept unional rezultate din jurisprudența CJUE [61].

59 A se vedea E. Oprina, op.cit., p.221.

60 A se vedea: R. I. Orza, *Clauzele abuzive în contestația la executare. Repere procedurale de ordin intern și dreptul Uniunii*, în RRES, nr. 1/2019, pp. 34-44; R.-M. Necula, *Compatibilitatea modificărilor aduse codului de procedură civilă, prin Legea nr. 310/2018, în ceea ce privește contestația la executare, cu jurisprudența CJUE în materia clauzelor abuzive cuprinse în contractele de credit*, în RRES, nr. 3/2019, pp. 51-60; C. Lungănașu, *Clauzele abuzive – particularități în procedura contestației la executare*, în Analele UVT – Seria Drept, nr. 2/2019, pp. 133-154.

61 A se vedea: E. Oprina, op.cit., pp.233-235; R.-M. Necula, op.cit., pp.55-60.

În sprijinul înlăturării dreptului național contrar dreptului Uniunii Europene[62] au fost considerate relevante mai multe hotărâri din jurisprudența bogată în materie a Curții de la Luxemburg[63].

62 A se vedea: R. I. Orza, op.cit., pp.43-44; C. Lungănașu, op.cit., pp.15-16.

63 Astfel în cauza (C–618/10, Banco Español de Crédito, sa împotriva Joaquín Calderón Camino) cjue a decis că: „Directiva 93/13/cee a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii trebuie interpretată în sensul că se opune unei reglementări a unui stat membru, precum cea în cauză în acțiunea principală, care nu permite instanței sesizate cu o cerere de somație de plată să aprecieze din oficiu, *in limine litis* sau într-o altă etapă a procedurii, deși dispune de elementele de drept și de fapt necesare în acest scop, caracterul abuziv al unei clauze privind dobânda moratorie cuprinse într-un contract încheiat între un vânzător sau un furnizor și un consumator, în lipsa unei opoziții formulate de acesta din urmă" – cjue, C–618/10, Banco Español de Crédito, sa împotriva Joaquín Calderón Camino, din 14 iunie 2012, online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex:62010CJ0618↗. Totodată cjue a decis în cauza (C–415/11, Mohamed Aziz împotriva Caixa d'Estalvis de Catalunya, Tarragona i Manresa (Catalunyacaixa) că: „directiva trebuie interpretată în sensul că se opune reglementării unui stat membru, precum cea în discuție în litigiul principal, care, în condițiile în care nu prevede, în cadrul unei proceduri de executare ipotecară, motive de contestație întemeiate pe caracterul abuziv al unei clauze contractuale care constituie temeiul titlului executoriu, nu permite instanței sesizate cu procedura de fond, competentă să aprecieze caracterul abuziv al unei asemenea clauze, să adopte măsuri provizorii, printre care în special suspendarea procedurii de executare menționate, atunci când adoptarea acestor măsuri este necesară pentru garantarea deplinei eficacități a deciziei sale finale." – cjue, C–415/11, Mohamed Aziz împotriva Caixa d'Estalvis de Catalunya, Tarragona i Manresa (Catalunyacaixa), din 14 martie 2013. online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex:62011CJ0415↗. În același sens cjue a decis în cauza (C–415/11, Banco Primus sa împotriva lui Jesús Gutiérrez García) că: „Articolele 6 și 7 din Directiva 93/13/cee a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii trebuie interpretate în sensul că se opun unei dispoziții de drept național, precum a patra dispoziție tranzitorie din Ley 1/2013, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social (Legea 1/2013 privind măsurile pentru îmbunătățirea protecției debitorilor ipotecari, restructurarea datoriilor

În contextul dreptului național român apreciem că sunt relevante trei hotărâri din jurisprudența CJUE ale căror considerente le vom reda în cele ce urmează.

Astfel CJUE a decis în cauza (Cauza C-75/19, MF împotriva BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala București și a Secapital Sàrl.) că :

„Directiva 93/13/CEE a Consiliului privind clauzele abuzive în contracte încheiate cu consumatorii trebuie interpretată în sensul că *se opune unei norme de drept național în temeiul căreia un consumator care a încheiat un contract de credit cu o instituție de credit și împotriva căruia acest profesionist a început o procedură de executare silită este decăzut din dreptul de a invoca existența unor clauze abuzive pentru a contesta procedura menționată după expirarea unui termen de 15 zile de la comunicarea primelor acte ale acestei proceduri, chiar dacă acest consumator are la dispoziție, în temeiul dreptului național, o acțiune în justiție în scopul constatării existenței unor clauze abuzive a cărei introducere nu este supusă niciunui termen*, dar a cărei soluție nu produce efecte asupra celei care rezultă din procedura de executare silită și care îi poate fi impusă consumatorului înainte de soluționarea acțiunii în constatarea existenței unor clauze abuzive”[64].

Ulterior, tot în contextul dreptului național român, CJUE a decis în cauza (C-725/19, IO împotriva Impuls Leasing România IFN SA.) că:

„Articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în

și închirierea de locuințe sociale) din 14 mai 2013, care supune exercitarea, de către consumatorii în privința cărora o procedură de executare ipotecară a fost inițiată, dar nu a fost finalizată înaintea datei de intrare în vigoare a acestei legi, a dreptului lor de a contesta această procedură invocând caracterul pretins abuziv al unor clauze contractuale unui termen de decădere de o lună, calculat din ziua următoare celei a publicării legii respective”. A se vedea în acest sens CJUE, C–421/14, Banco Primus SA împotriva lui Jesús Gutiérrez García, din 26 ianuarie 2017. online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX:62014CJ0421↗.

64 CJUE, C–75/19, MF împotriva BNP Paribas Personal Finance SA Paris Sucursala București și a Secapital Sàrl, din 6 noiembrie 2019, online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A62019CO0075↗.

> contractele încheiate cu consumatorii trebuie să fie interpretate în sensul că *se opun unei legislații naționale care nu permite instanței de executare silită a unei creanțe, sesizată cu o contestație la această executare, să aprecieze, din oficiu sau la cererea consumatorului, caracterul abuziv al clauzelor unui contract încheiat între un consumator și un profesionist care constituie titlu executoriu, din moment ce instanța de fond, care poate fi sesizată cu o acțiune distinctă de drept comun în vederea examinării caracterului eventual abuziv al clauzelor unui asemenea contract, nu poate suspenda procedura de executare silită până la pronunțarea unei hotărâri pe fond decât în urma plății unei cauțiuni la un nivel care poate descuraja consumatorul să introducă și să mențină o asemenea acțiune*." [65].

În final, prin hotărârea CJUE (TU și SU împotriva BRD Groupe Societé Générale și Next Capital Solutions din data de 4 mai 2023, pronunțată în cauza C-200/21), s-a reținut că:

> „Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii trebuie interpretată în sensul că *se opune unei dispoziții de drept național care nu permite instanței de executare, sesizată, în afara termenului de 15 zile acordat de această dispoziție, cu o contestație la executarea silită a unui contract încheiat între un consumator și un profesionist, care constituie titlu executoriu, să aprecieze, din oficiu sau la cererea consumatorului, caracterul abuziv al clauzelor acestui contract, în condițiile în care consumatorul respectiv dispune, pe de altă parte, de o acțiune pe fond care îi permite să solicite instanței sesizate cu această acțiune să efectueze un asemenea control și să dispună suspendarea executării silite până la soluționarea acțiunii menționate, în conformitate cu o altă dispoziție a acestui drept național, în cazul în care această suspendare este posibilă numai în schimbul plății unei garanții al cărei cuantum îl poate descuraja pe consumator să introducă și să mențină o asemenea acțiune*, aspect a cărui verificare este de competența instanței de trimitere. În cazul în care nu poate proceda la o interpretare și la o aplicare a legislației naționale care să fie conforme cu cerințele acestei directive, *instanța națională sesizată cu o contestație la executarea silită a unui astfel de contract are obligația de a examina din oficiu*

65 CJUE, C–725/19, IO împotriva Impuls Leasing România IFN SA., din 17 mai 2022, online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:62019CJ0725↗.

> *dacă clauzele acestuia prezintă un caracter abuziv*, lăsând, dacă este necesar, neaplicată orice dispoziție națională care se opune unei astfel de examinări." [66].

Sintetizând putem reține următoarele concluzii:

În primul rând, cu referire la *tardivitatea* formulării contestației la executare putem reține că în ceea ce privește motivele vizând existența unor clauze abuzive în titlul executoriu este incidentă jurisprudența CJUE mai sus redată, obligatorie pentru instanță în conformitate cu art. 148 alin. (2) din Constituție [67], iar față de aceste hotărâri ale Curții de Justiție a Uniunii Europene, împlinirea termenului legal de 15 zile prevăzut de art. 715 alin. (1) pct. 3 C.proc.civ. nu își va mai produce efectul specific cu privire la contestația la executare prin care se contestă validitatea unor clauze ale titlului executoriu din perspectiva Legii nr. 193/2000 de transpunere a Directivei 93/13/CEE a Consiliului privind clauzele abuzive în contracte încheiate cu consumatorii, respectiv *decăderea* contestatorului din dreptul de a formula contestația la executare.

În al doilea rând, cu referire la *inadmisibilitatea* formulării contestației la executare prin raportare la dispozițiile art. 713 alin. (2) C.proc.civ. debitorul poate invoca caracterul abuziv al clauzelor contractului încheiat cu un profesionist inclusiv pe calea contestației la executare deoarece o soluție în sensul admiterii excepției inadmisibilității ar fi contrară jurisprudenței CJUE evocate anterior.

De altfel, sub presiunea jurisprudenței CJUE legiuitorul național a modificat Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori sens

66 CJUE, C-200/21, TU și SU împotriva BRD Groupe Societé Générale și Next Capital Solutions, din 4 mai 2023, online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:62021CJ0200↗.

67 Publicată în M.Of., Partea I, nr. 767 din 31 octombrie 2003.

în care în prezent[68] aceasta prevede la art.13 alin. (8) faptul că:

> „Prin derogare de la art. 713 alin. (2) din Codul de procedură civilă, instanța de executare are posibilitatea de a examina în cadrul contestației la executare, la cererea consumatorului sau din oficiu, dacă clauzele dintr-un contract încheiat între un profesionist și un consumator ce constituie titlu executoriu au caracter abuziv, o astfel de *contestație la executare fiind imprescriptibilă*".

VIII Consumatorul în cadrul procesului civil internațional

Norme specifice protecției consumatorului regăsim și în cadrul reglementării particulare a procesului civil internațional.

În mod evident multe dintre reglementările Codului de procedură civilă în materie de protecție a consumatorului au avut drept sursă de inspirație dreptul procesual civil european și bogata jurisprudență în materie a CJUE.

Având în vedere că o tratare mai amplă a acestor norme europene ar lărgi în mod considerabil volumul prezentului material[69] ne vom limita la o scurtă trecere în revistă a acestora și vom puncta câteva reguli de procedură specifice care conferă

68 Pentru o analiză critică a acestei modificări prin care creditorii profesioniști sunt expuși „imprescriptibilității" contestației la executare reglementate la nivel național a se vedea B. Dumitrache, *Clauzele abuzive fac imprescriptibilă contestația la executare*, în RRDA, nr. 4/2024, pp. 15-27.

69 Pentru o amplă și detaliată analiză din perspectiva dreptului internațional privat inclusiv în privința imbricațiilor dintre Regulamentul Roma I și Regulamentul Bruxelles I bis în domeniul contractului internațional de consum facem trimitere la D. A. Popescu, E. A. Oprea, *Drept internațional privat*, Editura Hamangiu, București, 2023, pp. 853-901.

o protecție sporită consumatorului în cadrul procesului civil internațional.

Spre exemplu, art. 1080 alin. (3) C.proc.civ. instituie un caz de *competență exclusivă* a *instanțelor române* care sunt competente în mod exclusiv să judece litigii cu elemente de extraneitate referitoare la:

> „contracte încheiate cu consumatori având domiciliul sau reședința obișnuită în România, pentru prestații de consum curent destinate uzului personal sau familial al consumatorului și fără legătură cu activitatea profesională sau comercială a acestuia, dacă:

a) furnizorul a primit comanda în România;
b) încheierea contractului a fost precedată în România de o ofertă sau o publicitate și consumatorul a îndeplinit actele necesare încheierii contractului".

Prin această normă de protecție s-a urmărit protejarea consumatorului în raport de furnizor deoarece un proces care se derulează într-un alt stat decât cel al domiciliului consumatorului ar genera costuri suplimentare acestuia din urmă prin necesitatea deplasării la instanța de la domiciliului/ sediului furnizorului/profesionistului.

Competența exclusivă stabilită prin art. 1080 alin. (3) C.proc.civ. se referă atât la situațiile în care consumatorul are calitatea de reclamant împotriva furnizorului cât și atunci când consumatorul are calitatea de pârât într-un proces inițiat de către furnizor împotriva sa[70], elementul esențial fiind ca domiciliul sau reședința obișnuită a consumatorului să fie în România.

Având în vedere incidența Regulamentul (UE) nr. 1215/2012[71] privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (Regulamentul

70 F. G. Păncescu, în G. Boroi (coord.), „*Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole*", vol II., ed. a II-a, revizuită și adăugită, Editura Hamangiu, București, 2016, p. 1.013.

71 Publicat în „Jurnalul oficial al Uniunii Europene", L 351/1 din 20 decembrie 2012.

Bruxelles I bis)[72], act normativ aplicabil cu prioritate în raport de regulile naționale de procedură în materie, s-a conchis că prevederile art. 1080 alin. (3) C.proc.civ. au un caracter subsidiar și sunt aplicabile numai în situația în care consumatorul este un pârât care nu are domiciliul într-un stat membru al Uniunii Europene[73], dar are reședința obișnuită în România.

Art. 17, 18, și 19 aferente secțiunii a 4-a, din Regulamentului (UE) nr. 1215/2012 sunt dedicate competenței în materia *contractelor* încheiate de *consumatori*:

„Articolul 17

(1) În ceea ce privește un contract încheiat de o persoană, consumatorul, într-un scop care se poate considera că se situează în afara domeniului său profesional, competența se determină în conformitate cu dispozițiile din prezenta secțiune, fără a se aduce atingere articolului 6 și articolului 7 punctul 5, în cazul în care:

(a) contractul are ca obiect vânzarea de bunuri mobile corporale în rate egale, fixe și eșalonate;

(b) contractul are ca obiect un împrumut rambursabil în rate egale, fixe și eșalonate sau orice altă formă de credit încheiat în scopul finanțării vânzării de bunuri mobile corporale; sau

(c) în toate celelalte cazuri, contractul a fost încheiat cu o persoană care desfășoară activități comerciale sau profesionale în statul membru pe teritoriul căruia este domiciliat consumatorul sau, prin orice mijloace, își direcționează activitățile spre acel stat membru sau spre mai multe state, inclusiv statul membru respectiv, iar contractul intră în sfera de acțiune a acestor activități.

(2) Atunci când un consumator încheie un contract cu o parte care nu are domiciliul pe teritoriul unui stat membru, însă deține o sucursală, agenție sau altă unitate pe teritoriul unuia dintre statele membre, se consideră, în cazul litigiilor rezultând din activitatea sucursalei, agenției sau unității, că partea în cauză are domiciliul pe teritoriul statului membru respectiv.

72 Pentru analiza detaliată a Regulamentul Bruxelles I bis facem trimitere la Gh.-L. Zidaru, *Competența în materie civilă potrivit Regulamentului Bruxelles I bis (nr. 1215/2012)*, Editura Hamangiu, București, 2017.

73 A se vedea F. G. Păncescu, op.cit., p.1014.

(3) Prezenta secțiune nu se aplică în cazul contractelor de transport altele decât cele care, pentru un preț forfetar, oferă o combinație între călătorie și cazare.

Articolul 18

(1) Un consumator poate introduce o acțiune împotriva celeilalte părți la contract, fie înaintea instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia partea în cauză își are domiciliul, fie, indiferent de domiciliul celeilalte părți, înaintea instanțelor din locul unde consumatorul își are domiciliul.

(2) Acțiunea poate fi introdusă împotriva consumatorului de către cealaltă parte la contract numai înaintea instanțelor din statul membru pe teritoriul căruia consumatorul își are domiciliul.

(3) Dispozițiile prezentului articol nu aduc atingere dreptului de a introduce o cerere reconvențională la instanța sesizată cu cererea inițială, în conformitate cu prezenta secțiune.

Articolul 19

De la dispozițiile prezentei secțiuni nu se poate deroga decât prin convenții:

1. ulterioare nașterii litigiului;
2. care permit consumatorului să sesizeze alte instanțe decât cele prevăzute în cadrul prezentei secțiuni; sau
3. încheiate între consumator și cealaltă parte la contract, ambii având la data încheierii contractului domiciliul sau reședința obișnuită în același stat membru, convenții care atribuie competență instanțelor din statul membru respectiv, cu condiția ca aceste convenții să nu fie interzise de legislația statului membru în cauză".

În linii generale Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 (Regulamentul Bruxelles I bis) a păstrat aceleași principii din vechiul Regulament (CE) nr. 44/2001 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (Regulamentul Bruxelles I)[74].

74 Publicat în „Jurnalul oficial al Uniunii Europene", L 012 din 16 ianuarie 2001. Pentru detalii privind reglementarea competenței în materia contractelor încheiate de consumatori sub imperiul Regulamentului (CE) nr. 44/2001 a se vedea: U. Magnus, P. Mankowski, *Brussels I Regulation*, Sellier, München, 2007, pp. 310-325; G. Răducan, C. M. Niță, *Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului, din 22 decembrie 2000, privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (Regulamentul Bruxelles I)*, Editura Hamangiu, București, 2011, pp. 67-72.

Sintetizând putem reține faptul că domeniul de aplicare al acestor norme particulare de competență este limitat numai la *contractele*[75] încheiate de *consumator* cu un *profesionist* și că „normele de competență sunt aplicabile în considerarea calității persoanelor și a poziției una față de cealaltă în raportul juridic și mai puțin în raport de obiectul contractului” [76].

De la normele particulare de competență evocate au fost exceptate în mod expres contractele de transport altele decât cele care, pentru un preț forfetar, oferă o combinație între călătorie și cazare.

Normele Regulamentului Bruxelles I bis instituie o *competență alternativă* specifică în privința consumatorului – reclamant și o *competență exclusivă* specifică în privința consumatorului – pârât.

Consumatorul – reclamant are dreptul de a alege între a sesiza instanța din statul membru de la sediul ori domiciliul pârâtului sau instanța de la domiciliul său.

În ipoteza în care consumatorul are calitatea de pârât el nu poate fi chemat în judecată decât la instanța din statul membru pe teritoriul căruia consumatorul își are domiciliul, regula fiind una de protecție procesuală specifică părții vulnerabile.

În esență cele două mecanisme de protecție procesuală specifică pentru consumator în materie de competență internațională instituite de Regulamentul Bruxelles I bis sunt: dreptul consumatorului de a alege instanța de judecată dacă are

75 În sensul că potrivit art. 17 alin. (1) lit. c) din Regulament intră sub incidența regulilor de competență de protecție orice contract cu condiția ca profesionistul să desfășoare activități comerciale sau profesionale în statul membru pe teritoriul căruia este domiciliat consumatorul sau să își direcționeze activitățile spre acel stat membru, iar contractul să fie încheiat în domeniul acestor activități, a se vedea Gh.-L. Zidaru, *Competența în materie civilă..., ap.cit.* p. 295.

76 A se vedea I. Rebeca, *Procesul civil european*, Editura Hamangiu, București, 2023, p. 160.

calitatea de reclamant și obligația profesionistului de a-l chema în judecată pe consumator numai în statul membru în care își are domiciliul.

Prorogarea convențională de competență nu este posibilă decât în cazurile limitativ prevăzute de art. 19 din Regulamentul Bruxelles I bis.

În privința arbitrabilității contractelor de consum în cadrul arbitrajului internațional s-a apreciat că:

> „drepturile consumatorului înainte de nașterea litigiului pot fi considerate indisponibile (ordine publică de protecție), însă după survenirea litigiului consumatorul poate dispune liber de drepturile sale, deci compromisul semnat de acesta ar putea fi considerat valabil”[77].

În final, dorim să atragem atenția asupra unei reguli speciale de protecție a *consumatorului – debitor* prevăzută de Regulamentul (CE) nr. 805/2004[78] privind crearea unui titlu executoriu european pentru creanțele necontestate.

Regulamentul (CE) nr. 805/2004 pune la dispoziție creditorului un mecanism juridic alternativ[79] în raport de executarea „clasică” efectuată potrivit Regulamentului (UE) nr. 1215/2012.

În vederea punerii în aplicare a Regulamentul (CE) nr. 805/2004, a fost adoptată de către legiuitorul național Legea nr. 191 din 19 iunie 2007[80] pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 119/2006 privind unele măsuri necesare

77 E. A. Oprea, *Dreptul comerțului internațional*, Editura Hamangiu, București, 2023, p. b624, nota 2.

78 Publicat în „Jurnalul oficial al Uniunii Europene”, L 143 din 30 aprilie 2004. Regulamentul a intrat în vigoare la data de 21 ianuarie 2005 fiind aplicabil în integralitatea sa începând cu data de 21 octombrie 2005.

79 Conform art. 27 al Regulamentului (CE) nr. 805/2004: „Prezentul regulament nu aduce atingere posibilității de a solicita recunoașterea și executarea, în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 44/2001, a unei hotărâri judecătorești, a unei tranzacții judiciare sau a unui act autentic privind o creanță necontestată”.

80 Publicată în M.Of., Partea I, nr. 425 din 26 iunie 2007.

pentru aplicarea unor regulamente comunitare de la data aderării României la Uniunea Europeană.

În concret, art. 6 alin. (1) lit. d) al Regulamentului (CE) nr. 805/2004 prevede că o hotărâre judecătorească privind o *creanță necontestată* pronunțată într-un stat membru este certificată, la cererea adresată în orice moment instanței de origine, ca titlu executoriu european cu *condiția ca hotărârea să fi fost pronunțată în statul membru în care debitorul își are domiciliul* în sensul articolului 59 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001, în cazul:

> „în care este vorba de o creanță necontestată în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (b) sau (c) din prezentul regulament; în care aceasta se raportează la un *contract încheiat de o persoană, consumatorul, pentru o utilizare care se poate considera ca fiind străină de activitatea sa profesională*; și în care *debitorul este consumatorul*".

Asupra problematicii titlului executoriu european am mai avut prilejul să ne exprimăm punctul de vedere cu ceva vreme în urmă sens în care înțelegem să reluăm în parte concluziile reținute în acel moment din perspectiva specifică protecției consumatorului în sensul că:

> „Domeniul de aplicare al Regulamentului (CE) nr. 805/2004 este serios restrâns în cazul în care este vorba despre hotărâri judecătorești [privind o creanță necontestată] pronunțate în mateia contractelor încheiate de către consumatori. Art. 6 alin. (1) lit. d) din Regulament trebuie înțeles și interpretat în sensul că o hotărâre judecătorească pronunțată împotriva unui consumator, poate fi certificată ca și *titlu executoriu european*, *numai dacă decizia este emisă în statul membru în care consumatorul își are domiciliul*, în sensul articolului 59 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001." [81]

81 A se vedea: Ș. Mircioiu, *Regimul juridic al hotărârii judecătorești române-titlu executoriu european*, în „Dreptul", nr. 3/2013, pp. 218-223; T. Rauscher, *Europäisches Zivilprozeßrecht*, 2. Auflage, Band 2, Sellier, München, 2006, p. 1493; R. Geimer, R. A. Schütze, *Internationaler Rechtsverkehr in Zivil – und Handelssachen*, Band.V, Verlag C. H. Beck, München, 2009, p. 215; B. Hess, *Europäisches Zivilprozessrecht*, C. F. Müller Verlag, Heidelberg, 2010, p. 546.

Cu alte cuvinte, o hotărâre judecătorească [privind o creanță necontestată] împotriva unui consumator poate fi certificată ca titlu executoriu european numai în cazul în care a fost pronunțată în statul membru de *domiciliu al consumatorului*.

Prevederea este menită să confere o *protecție suplimentară consumatorului protejându-l pe acesta de posibilele consecințe negative ale unei proceduri judiciare purtate în absența sa în străinătate*.

Protecția conferită de către art. 6 alin. (1) lit. d) al Regulamentului (CE) nr. 805/2004 se referă însă numai la așa numitele *creanțe necontestate pasiv*, așadar trebuie să fie vorba de o creanță necontestată în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (b) sau (c) din Regulament.

Spre exemplu este posibil ca un consumator să aibă o parte din bunurile urmăribile într-un alt stat membru al Uniunii Europene decât cel în care își are domiciliul situație în care respectivele bunuri pot fi executate silit în baza Regulamentului (CE) nr. 805/2004 în măsura în care hotărârea judecătorească privind o creanță necontestată a fost *emisă în statul membru în care consumatorul își are domiciliul*.

Concluzii

În considerarea tuturor celor arătate mai sus, rezultă că normele dreptului procesual civil pun la dispoziția consumatorului mai multe pârghii procesuale de protecție pentru a echilibra poziția sa procesuală de inferioritate față de profesionist.

Legea instituie o *competență teritorială alternativă* în favoarea consumatorului reclamant care introduce o cerere de chemare în judecată împotriva profesionistului-pârât atunci când invocă existența unui contract încheiat cu profesionistul și solicită executarea, constatarea nulității absolute, anularea, rezoluțiunea, rezilierea sau denunțarea unilaterală a contractului sau repararea pagubelor produse consumatorului.

În măsura în care calitatea de reclamant este dublată și de aceea de consumator, iar pârâtul este un profesionist, reclamantul are posibilitatea să aleagă între mai multe instanțe deopotrivă competente dintre cele indicate de art. 113 C.proc.civ. în funcție de starea de fapt specifică vizată prin cererea de chemare în judecată.

În cazul cererilor de chemare în judecată formulate de reclamantul – profesionist împotriva pârâtului – consumator legea instituie o competență teritorială exclusivă în favoarea instanței de la domiciliului consumatorului iar reclamantul – profesionist este obligat să sesizeze numai instanța de la domiciliul consumatorului.

Părțile pot conveni alegerea instanței competente, numai după nașterea dreptului la despăgubire.

Din punct de vedere probator, actele încheiate de un consumator cu un profesionist, a căror valoare depășește

suma de 250 lei, pot fi dovedite, împotriva consumatorului, în principiu, numai prin proba cu înscrisuri.

În faza executării silite a procesului civil un „motiv temeinic" de natură să justifice admiterea unei cereri de suspendare a executării silite imobiliare în cadrul contestației la executare atunci când contractul în baza căruia se efectuează executarea conține clauze abuzive îl reprezintă faptul că imobilul supus executării silite constituie locuința familială a debitorului – consumator.

Debitorul-consumator poate invoca caracterul abuziv al clauzelor contractuale încheiate cu un profesionist inclusiv pe calea contestației la executare chiar după împlinirea termenului legal de 15 zile prevăzut de art. 715 alin. (1) pct. 3 C.proc.civ. deoarece o soluție potrivnică ar fi contrară jurisprudenței CJUE.

În materie de competență internațională Regulamentul Bruxelles I bis instituie dreptul consumatorului de a alege instanța de judecată fie din statul membru de la sediul ori domiciliul pârâtului ori instanța de la domiciliul său dacă are calitatea de reclamant și obligația profesionistului de a-l chema în judecată pe consumator numai în statul membru în care își are domiciliul acesta din urmă.

O hotărâre judecătorească privind o creanță necontestată împotriva unui consumator poate fi certificată ca titlu executoriu european în condițiile Regulamentului (CE) nr. 805/2004 numai în cazul în care a fost pronunțată în statul membru de domiciliu al consumatorului.

În final, se poate concluziona că toate aceste norme juridice urmăresc protejarea intereselor consumatorului prin instituirea unor varietăți de mijloace procesuale puse la dispoziția acestuia, de natură să nu îi creeze un dezechilibru procesual în raport cu profesionistul, astfel încât să își poată valorifica drepturile procesuale în condiții optime.

Bibliografie

Diaconescu Ș., P. Vasilescu, *Introducere în dreptul civil*, vol. II., Hamangiu, București, 2023;

Dumitrache B., *Clauzele abuzive fac imprescriptibilă contestația la executare*, în RRDA, nr. 4/2024;

Boroi G., M. Stancu, *Drept procesual civil*, ed. a 5-a, Hamangiu, București, 2020;

Boroi G. (coord.), *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole*, vol I. și vol II., ed. a II-a, revizuită și adăugită, Hamangiu, București, 2016;

Ciobanu V. M., M. Nicolae (coord.), *Noul Cod de procedură civilă. Comentat și adnotat*, vol I., ed. a II-a, revizuită și adăugită, Universul Juridic, București, 2016;

Deleanu I., *Tratat de procedură civilă; Noul Cod de procedură civilă*, vol. I, Universul juridic, București, 2013;

Geimer R., R. A. Schütze, *Internationaler Rechtsverkehr in Zivil– und Handelssachen*, Band.V, Verlag C.H. Beck, München, 2009;

Goicovici J., *Dreptul consumației*, Sfera, Cluj-Napoca, 2006;

Goicovici J., *Noțiunea de „consumator" în reglementarea Legii nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților in relația cu consumatorii*, în: Pandectele române, (2009), nr. 5, p. 15-38, online: HeinOnline [distrib.], https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/rpanderom2009&i=1047↗. ;

Goicovici J., *Consumatorul aparent şi profesionistul veritabil: frontierele (volutele) noțiunii de „consumator"*, în: In Honorem *Flavius Antoniu Baias. Aparența în drept*, Almășan Adriana, Ioana Vârsta, Cristina Elisabeta Zamșa [coord.], t. 2, Hamangiu, București, 2021, p. 727-752;

Goicovici J., *Domiciliul consumatorului, drept criteriu de stabilire a competenței teritoriale a instanțelor. (In)eficacitatea clauzelor neuzuale derogatorii*, în: Analele științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iași, s. Științe juridice, vol. LXVII, nr. 2, p. 71-92, online: HeinOnline [distrib.], https://doi.org/10.47743/jss-2021-67-2-5↗;

Goicovici J., *Dreptul relațiilor dintre profesioniști și consumatori*, Hamangiu, București, 2022;

Hess B., *Europäisches Zivilprozessrecht*, C. F. Müller Verlag, Heidelberg, 2010;

Ionașcu A., *Probele în procesul civil*, Editura Științifică, București, 1969;

Lungănașu C., *Clauzele abuzive – particularități în procedura contestației la executare*, în Analele UVT – Seria Drept, nr. 2/2019;

Magnus U., P. Mankowski, *Brussels I Regulation*, Sellier, München, 2007;

Mircioiu Ș., *Regimul juridic al hotărârii judecătorești române-titlu executoriu european*, în „Dreptul", nr. 3/2013;

Mureșan M., P. Ciacli, *Drept civil. Partea generală*, Cordial Lex, Cluj-Napoca, 2000;

Necula R.-M., *Compatibilitatea modificărilor aduse codului de procedură civilă, prin Legea nr. 310/2018, în ceea ce privește contestația la executare, cu jurisprudența CJUE în materia clauzelor abuzive cuprinse în contractele de credit*, în RRES, nr. 3/2019;

Oprea E. A., *Dreptul comerțului internațional*, Hamangiu, București, 2023;

Oprina E., *Apărările de fond în cadrul contestației la executare în contextul modificărilor aduse de Legea 310/2018. Privire specială asupra invocării clauzelor abuzive*, în E. Oprina, V. Bozeșan (coord.), Executarea silită – dificultăți și soluții practice –, vol. III, Universul Juridic, București, 2021;

Orza R. I., *Clauzele abuzive în contestația la executare. Repere procedurale de ordin intern și dreptul Uniunii*, în RRES, nr. 1/2019;

Popescu D.A. , E. A. Oprea, *Drept internațional privat*, Hamangiu, București, 2023;

Popa I.F., *„Tirania" clauzelor neuzuale*, în RRDP, nr. 1/2016, pp. 135-154;

Rauscher T., *Europäisches Zivilprozeßrecht*, 2. Auflage, Band 2, Sellier, München, 2006;

Răducan G., C. M. Niță, *Regulamentul (CE) nr. 44/2001al Consiliului, din 22 decembrie 2000, privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (Regulamentul Bruxelles I)*, Hamangiu, București, 2011;

Rebeca I., *Procesul civil european*, Hamangiu, București, 2023 ;

Țiț N.-H., *Încuviințarea executării silite a debitorului consumator - exigențe europene, realități naționale*, în Anale UAIC, t. LXVI, Ştiințe Juridice, nr. 2/2020;

Zidaru Gh.-L., *Competența în materie civilă potrivit Regulamentului Bruxelles I bis (nr. 1215/2012)*, Hamangiu, București, 2017;

Zidaru Gh.-L., P. Pop, *Drept procesual civil.Procedura în fața primei instanțe și în căile de atac*, Solomon, București, 2020.